

УДК (338.24+001.895):332.12

Гудима О.П.

*аспірант кафедри макроекономіки та державного управління
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана***ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНІВ В УКРАЇНІ****THEORETICAL APPROACHES TO REGULATION OF INNOVATION
OF REGIONS IN UKRAINE****АНОТАЦІЯ**

Метою статті є уточнення основних компонентів інноваційної діяльності та удосконалення механізму державного регулювання інноваційної діяльності в Україні в сучасних умовах. У статті проаналізовано сучасний стан інноваційного розвитку регіонів України. Обґрунтована актуальність трансформації інноваційного розвитку. Запропоновано регулювання інноваційної діяльності державними органами влади, що дасть змогу досягти рівня розвинутих країн, підвищити результативність впровадження нововведень на підприємствах, покращити ефективність інноваційних процесів, що призведе до стрімкого економічного розвитку країни.

Ключові слова: інноваційна діяльність, регулювання, державне регулювання, регіональний інноваційний розвиток, державне регулювання інноваційним розвитком.

АННОТАЦИЯ

Целью статьи является уточнение основных компонентов инновационной деятельности и совершенствование механизма государственного регулирования инновационной деятельности в Украине в современных условиях. В статье проанализировано современное состояние инновационного развития регионов Украины. Обоснована актуальность трансформации инновационного развития. Предложено регулирования инновационной деятельности государственными органами власти, что позволит достичь уровня развитых стран, повысит результативность внедрения нововведений на предприятиях, повысит эффективность инновационных процессов, что приведет к стремительному экономическому развитию страны.

Ключевые слова: инновационная деятельность, регулирование, государственное регулирование, региональное инновационное развитие, государственное регулирование инновационным развитием.

ANNOTATION

The article aims to clarify the main components of the innovation and improvement of state regulation of innovative activity in Ukraine in modern conditions. The article analyzes the current state of development of innovative regions of Ukraine. Urgency transformation of innovative development. A regulation of innovation by public authorities, which will allow to reach the level of developed countries to increase productivity innovation in enterprises, improve the efficiency of innovation processes, leading to rapid economic development.

Keywords: innovation, regulation, government regulation, regional innovation development, state regulation of innovation development.

Постановка проблеми. Державне регулювання інноваційної діяльності на сучасному етапі розвитку України відбувається поступовий перехід до ринкових відносин. Потрібно удосконалити інституціональні механізми впливу держави на інноваційний розвиток та розроблення нових законів та планів щодо розвитку державного регулювання інноваційної діяльності України.

Мета статті. Метою статті є уточнення основних компонентів інноваційної діяльності та удосконалення механізму державного регулювання інноваційної діяльності в Україні в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам інноваційної діяльності присвячені дослідження низки відомих вітчизняних та іноземних вчених-економістів: В. Александрової, Ю. Бажала, П. Беленького, В. Беренса, Г. Бірманна, В. Власової, О. Водачкової, В. Геєця, А. Гойка, Н. Гончарової, М. Долішнього, М. Джонк, Р. Іванух, С. Ільєнкової, Н. Краснокутської, Я. Крушки, О. Кузьміна, Б. Литвина, О. Лапко, Л. Гітмана, А. Кутейникова, Д. Львова, Б. Патона, А. Пересади, А. Перлакі, А. Пригожина, А. Савченка, А. Савчука, В. Терехова, П. Хавранека, М. Чумаченка, А. Чухна, С. Шмідта та ін. Проте чимало питань удосконалення організаційно-економічного механізму активізації інноваційної діяльності й досі залишаються невисвітленими і потребують теоретичного, методичного та практичного вирішення.

Виклад основного матеріалу. Сукупності знань про інноваційну діяльність: її специфіку, суб'єкти, мотиви, форми організації, здійснення і підтримки. Інноватика інтегрує в собі знання з галузей права, політики, економіки і бізнесу, організації і управління, психології і соціології» [6, с. 11].

Для цього нами пропонується розглянути думки вітчизняних та зарубіжних науковців стосовно, а що ж таке інноваційна діяльність?

С.В. Мочерний розглядає інноваційну діяльність як вид діяльності, пов'язаний із трансформацією наукових досліджень і розробок, інших науково-технологічних досягнень у новий чи покращений продукт, введений на ринок, у новий чи покращений технологічний процес, що використовується в практичній діяльності, чи новий підхід до соціальних послуг.

У свою чергу І.В. Войтов стверджує, що інноваційна діяльність, це діяльність, спрямована на створення і практичне використання (доведення до споживача) нових або вдосконалених видів продукції, технологій, послуг або організаційних рішень адміністративного, виробничого, комерційного або іншого характеру,

що забезпечують економічний (соціальний, екологічний чи інший) ефект.

П.М. Завлін трактує інноваційну діяльність, як діяльність, що пов'язана із трансформацією результатів наукових досліджень та конструкторських розроблень у новий продукт, удосконалений технологічний процес чи новий підхід до соціальних послуг, спрямована на використання і комерціалізацію цих результатів, випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів та послуг.

Т.В. Майорова зазначає інноваційна діяльність – це діяльність, що спрямована на використання та комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів та послуг.

Якщо розглядати поняття «інноваційна діяльність» як процес, то Т.О. Скрипка визначає інноваційну діяльність як спрямований на реалізацію результатів завершених наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень у новий або вдосконалений продукт, що реалізується на ринку, у новий або вдосконалений технологічний процес, що використовується у практичній діяльності, а також супутні наукові дослідження і розробки, а Р.А. Фатхутдинов висвітлює інноваційну діяльність, як процес стратегічного маркетингу, НДДКР, організаційно-технічної підготовки виробництва, виробництва й оформлення нововведень, їх впровадження (або перетворення на інновацію) і поширення в інші сфери.

Відповідно до Закону України, інноваційна діяльність – це діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг.

Дослідивши визначення поняття «інноваційна діяльність» переходимо до висвітлення поняття «регулювання» та «державне регулювання» відомими вітчизняними та зарубіжними авторами.

Регулювання (від німецького *regulieren* – регулювати, від латинського – *regulo* – норма, правило) – це підтримка стійкості (стабілізація) деякої величини, що регулюється, яка характеризує процес, або її зміна відповідно до деякого вимірного зовнішнього процесу, що здійснюється із застосуванням керуючого впливу [3, с. 54]. Регулювання економічне – цілеспрямовані процеси, що забезпечують підтримку чи зміну економічних явищ та їх зв'язків [17, с. 479].

Л.І. Дідківська, Л.С. Головка трактують державне регулювання як систему заходів держави для здійснення підтримуючої, компенсаційної та регулюючої діяльності держави, спрямованої на створення нормальних умов ефективного функціонування ринку та вирішення складних соціально-економічних проблем розвитку національної економіки і всього суспільства [8, с. 23].

Вітчизняні науковці С.М. Чистов, А.Є. Никифоров, Г.Ф. Куценко розглядають та визначають державне регулювання економіки, як сферу діяльності держави щодо цілеспрямованого впливу на поведінку суб'єктів господарювання з метою забезпечення пріоритетів державної економічної політики [7, с. 18-19].

Д.М. Стеченко визначає державне регулювання як вплив держави на відтворювальні процеси в економіці відповідними засобами з метою зорієнтувати суб'єктів господарювання і окремих громадян на досягнення цілей і пріоритетів державної політики суспільного розвитку [15, с. 5].

На думку Ю.Є. Атаманової, зміст інноваційної функції держави полягає в діяльності держави щодо стимулювання інноваційної діяльності, планування її результатів у контексті економічного розвитку країни, управління та контролю за діяльністю суб'єкта господарювання зі створення, комерціалізації, впровадження інноваційних продуктів як інновацій та випуск на їх основі нової продукції або застосування нових технологій [2, с. 7].

Стратегічною метою держави інноваційної політики можна вважати перетворення національного науково-технічного комплексу в дієвий загальнонаціональний ресурс, динамічну, самоврядну, багатоукладну систему виробництва, науково-технічних знань і продуктів, яка визначається пріоритетною державою, суспільством та приватним капіталом, що гарантує оптимальне сполучення масштабних фундаментальних досліджень з конкурентоздатними інноваційними розробками [4, с. 8].

Механізм державного регулювання інноваційної діяльності – система регулювання суспільного виробництва, що охоплює адміністративні структури, організаційно-економічні, соціальні форми, методи і засоби, а також правові норми впливу на інноваційну сферу [1, с. 30].

Сьогодні інноваційну діяльність в Україні регулює низка законів, де можна знайти основні положення, її визначення та принципи організації. До основних законодавчих актів належать закони: «Про інноваційну діяльність», «Про інвестиційну діяльність», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків», Господарський кодекс України [9; 10; 11; 12; 13]. Розроблено також «Стратегію інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» [16].

Згідно з Законом України «Про інноваційну діяльність» головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсощад-

них технологій, виробництва та реалізації нових видів продукції [13].

Згідно чинного законодавства України основними принципами державної інноваційної політики є:

- орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України;
- визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку;
- формування нормативно правової бази в сфері інноваційної діяльності;
- створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу;
- забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово кредитної сфери в розвитку інноваційної діяльності;
- ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, підтримка підприємництва в науково-виробничій сфері;
- здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;
- фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики в сфері інноваційної діяльності;
- сприяння розвитку інноваційної інфраструктури;
- інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності;
- підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності [13].

Сьогодні витрати держави на інноваційну діяльність є зменшеними, а приватні інвестиції скоріше хаотичні, ніж системні. Фінансування інноваційної діяльності відбувається на двох рівнях, зокрема:

- на державному рівні;
- на рівні окремих підприємств.

У ЗУ «Про інноваційну діяльність» передбачено такі джерела фінансування [13]:

- а) кошти державного бюджету України;
- б) кошти місцевих бюджетів;
- в) власні кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ;
- г) власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності;
- д) кошти (інвестиції) будь-яких фізичних і юридичних осіб;
- е) інші джерела, не заборонені законодавством України.

Основними завданнями, що сприятимуть інноваційному розвитку, є:

- структурна перебудова національної економіки;
- створення адаптивної інфраструктури інноваційної діяльності;
- цілеспрямована підготовка кадрів високої кваліфікації для високотехнологічних

галузей, а також менеджерів інноваційної діяльності;

- створення ринку інноваційної продукції, на якому буде забезпечений належний рівень захисту інтелектуальної власності;
- широке застосування в усіх галузях економіки і сферах суспільного життя інформаційно-комунікаційних технологій;
- удосконалення системи державної підтримки та регулювання інноваційної діяльності;
- підвищення інноваційної культури суспільства [14, с. 120].

Висновок. Отже, підсумовуюче все вищесказане, можна зробити висновок, що регулювання інноваційної діяльності державними органами влади дасть змогу досягти рівня розвинутих країн, підвищити результативність впровадження нововведень на підприємствах, покращити ефективність інноваційних процесів, що призведе до стрімкого економічного розвитку країни.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Алексеева К.А. Удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання інноваційної діяльності // Економіка та держава – 2008 – № 9 – ст. 30-35.
2. Атаманова Ю.Є. Основні проблеми системного господарсько-правового регулювання відносин в інноваційній сфері: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук: спец. 12.00.04 «Господарське право; Господарсько-процесуальне право» / Ю.Є. Атаманова; Національна юридична академія імені Ярослава Мудрого. – Х., 2009. – 38 с.
3. Большая советская энциклопедия [Текст]: в 30 т. / гл. ред. А. М. Прохоров. – 3-е изд. – М.: Сов. энциклопедия, 1974. – Т. 16. – Мезия-Моршанск. – 615 с.
4. Ворона Д.М. Формування та реалізація державної інноваційної політики: галузевий аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. управління: спец. 25.00.02 «Механізми державного регулювання» / Д.М. Ворона; Донецький державний університет управління. – Запоріжжя, 2008. – 23 с.
5. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст. 144.
6. Гринев Б.В. Инноватика: учеб. пособие / Б.В. Гринев, В.А. Гусев. – Х.: ИСМА, 2010. – 352 с.
7. Державне регулювання економіки [Текст]: навчальний посібник / [С.М. Чистов, А.Є. Никифоров, Г.Ф. Куценко та ін.]. – вид. 2-ге, доопрац. і доп. – К.: КНЕУ, 2005. – 440 с.
8. Дідівська, Л.І. Державне регулювання економіки [Текст]: навч. посіб. / Л.І. Дідівська, Л.С. Головка. – К.: Знання-Прес, 2000. – 428 с.
9. Закон України «Про інвестиційну діяльність» // Відомості Верховної Ради. – 1991, № 47, ст. 646.
10. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» // Відомості Верховної Ради. 1992, № 12, ст. 165.
11. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» // Відомості Верховної Ради. – 1995, № 9, ст. 56.
12. Закон України «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків» // Відомості Верховної Ради України. – 1999, № 40, ст. 363.
13. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002, № 40-IV // www.zakon.rada.gov.ua.

14. Микитюк П.П. Аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств: монографія / П.П. Микитюк. – Тернопіль: Тернограф, 2009. – 304 с.
15. Стеченко, Д.М. Державне регулювання економіки [Текст]: навч. посібник. / Д.М. Стеченко. – К.: МАУП, 2000. – 176 с.
16. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.pir.dp.ua/uploads/StrategizInnovRazvitiyaUkr.doc>.
17. Экономическая энциклопедия. Политическая экономия [Текст] / гл. ред. А. М. Румянцев. – М.: Советская энциклопедия, 1972. – Т. 3 «Н-С» 624 с.